

Érdekes növénynevek I.

vakondfa, vakondfű J. *Ricinus communis* (MNöv. 162). R. XVIII. sz.: *vakondokfű* 'Cataputia maior' (Nyr. 85: 209), 1908: *vakondokfa* 'ua.' (Zelenyák 118), 1911: *vakondfa* 'ua.' (Nsz. 328). N. Kovács 29: *vakandelhárító cserje* (Szigetköz) 'Euphorbia', uo. 30: *vakandbab*. A nyelvjárási adatok a Szigetközből olyan növényt jelölnek, amelyről azt tartják, hogy a kert négy sarkába kell ültetni, és a vakondok teljesen eltűnnek, illetve a vakandbab magvai – a föld alatti járatokba helyezve – megmérgezik az állatot.

A *ricinus* (csodafa, hashajtóbab, Jónás fája, Jézus tenyere, kertiberzseny, sárfű stb.) egyik tájnyelvi elnevezése a *vakondfű*. Ezt a nevézt indokolja, hogy a növény magva az állatka számára halálos mérég. De a *ricinus* illatanyaga, ha a kertbe, fű közé ültetik, szintén zavarhatja a vakondot, és így a szépen nyírt pázsitot nem csúfítják el a vakondtúrások. Saját tapasztalatom szerint egy növény azonban csupán 5–6 m² nagyságú területet mentesít. De ez nem is baj, mert a *ricinus* feltűnő bokra szép dísz. Első magyar nyelvű füveskönyvünkben, a Herbariumban (1578) Melius Juhász Péter *csodafának, sárfűnek* nevezte a *ricinust*, és azt írta róla: „Ez fű valahol vagyon, a vakandak ott nem lakic: igen gyűlöli a vakandak ez csodafát”. Beythe András Fives könyvében (1595) szinte

szóról szóra ismétli a Herbarium szövegét a ricinusról. A növény magyar *ricinus* és német *Rizinus* neve, valamint a latin *Ricinus* nemzetségnév a már Pliniusnál is szereplő latin *ricinus* 'ua.' ókori növénynév folytatója.

Hérodotosz az ötödik században megírta, hogy a *szilliküprion*, azaz a 'csodafa' bőséges természetét összezúzzák, kisajtoltják, megpirítják vagy megfőzik. A XII. század végén hazájukba visszatérő keresztések sok ricinus magot hoztak magukkal a Szentföldről. A növény kemény, szürkésbarna, márványozott, bab alakú magva nagy becsben állott, mint szentföldi emlék. A kolostorkertekbe juttott magból kikelő növényt megcsodálták, és elnevezték *palma Christinek*, a francia szerzetesek *Krisztus tenyerének* (a magyarban is ismert *Krisztus tenyere*, *Krisztus keze* néven), mert levelének formája hasonlít a széttárt ujjú tenyérhez. Luther ellenben *Kürbisnek*, azaz *töknek* nevezte, innen ered a ricinus egyik népnyelvi neve, a *Jónás kabak*. Társnevei közül a *csodafa* tükörfordítás eredménye a németből; vö. *Wunderbaum* 'ua.' (PbF. 389). A középkorban általánosan használt *csodafa* neve a növény gyors növekedésével kapcsolatos.

viperafejlevelű ölyvfű *J. Hieracium echioides* (Nsz. 221 és 334). A tudományos név utótagja, az *echioides* 'gyíkfejhez hasonlatos'-t jelent (< *Echium* 'gyíkfej' és görög *odesz* 'hasonlatos'). A magyar növénynév vagy ebből, vagy közvetlenül a németből származik; vö. ném. *Natternkopf* 'Echium', azaz tlk. 'gyíkfej'. A görög *echion* növénynév (< gör. *echisz* 'vipera') Dioszkuridésznél is olvasható; Plinius szerint az *echios* jó segítség a viperák csipése ellen. Az elnevezés szemléleti alapja a növény kétajkú virágkoronájának kígyófejhez hasonlatos alakja. Ráadásul a kétágú bibét is lehet kígyónyelvhez hasonlítani.

viperafű *J. Scorzonera hispanica* (MNöv. 171). R. 1664: *viperina* 'mérges kígyó fű', 'Scorzonera' (Pozsoni kert 169), 1835: *viperafű* (Kováts 18), 1845: ua. (Műsz. 131), 1903: ua. 'Scorzonera hispanica' (MVN. 156), 1911: ua. (Nsz. 334). A spanyol pozdor tájnyelvi elnevezése a *viperafű*. Valószínűleg a németből került át Kováts Mihály révén tükörfordítással, vö. ném. *Vipergras*, mely szintén a *Scorzonera hispanica* (M. 594). A latin tudományos nemi név jelentése 'spanyol fekete kéreg'. Elsőként Spanyolországban használták gyógyításra a vadon termő növény gyökerét. A 17. század fűvészei *mérges kígyófünek* is nevezték ezt a növényt. Katalóniában például a viperának is *escordo* volt a neve, és az egykori francia fűvészek ezen az alapon már *viperine* (Natter) néven foglalkoztak a növényvel, melynek gyökere szerintük a legjobb orvosság a vipera marása ellen. Lippay János is *viperinának* nevezi a Scorzonerát a „Pozsoni kert”-ben, 1767-ben. A növény további társnevei, a *kígyógyökér*, *kígyómarást gyógyító fű* szintén magyarazzák a *viperafű* elnevezést; alaki hasonlóság alapján a gyógyszerzatban fontos hatóerőt tulajdonítottak egykor a növénynek.

A németben a Polygala vulgaris jelölik egyes vidékeken a *Kreuzotterblümel* (M. 306), tlk. 'keresztesvipera-virág' tájnyelvi elnevezéssel, a *Polygonum bistorta* és a *Scorzonera hispanica* növények neve pedig a *Viperwurz* (M. 594), azaz 'viperagyökér'.

A növény társneve, a *pozdor* Diószegiék névalkotása. Azzal a szemléleti háttérrel, hogy a növény magja „pozdorja forma”. Másik társneve a *feketegyökér*, amely a német *Schwarzwurzel* 'ua.' (PbF. 405) tükörfordítása.

pókalakú bangó *J. Ophrys holoserica* (P. 43). A *poszméhangó* (uo.) társneve. A **pókbangó** jelentése *Ophrys sphegodes* (uo.). R. 1807: *póktermő bangó* 'Ophrys arachnites' (MFűvK. 497), 1966: *pókbangó* 'Ophrys fuciflora' (MNöv. 155). A növény elnevezésének szemléleti háttere a virágajak formája, mely sarkantyú nélküli, nagy, bársonyosan szőrös; egy keresztespók potrohához megévesztően hasonló. A németben szintén a *pók* állatnévvel képzett az *Ophrys fuciflora* neve: *Spinnenstängel* (M. 532). Az 1807-ben a Magyar Fűvész Könyvben megadott binominális latin elnevezésben a faji név, az *arachnites* szintén ilyen alakleíró terminus (< görög *arachne* 'pók, pókháló'). Valószínűleg tehát Diószegiék révén kerültek a magyar növénynevek közé a *pók* állatnévvel képzett összetételek.

A bangó (*Ophrys*) fajok között néhánynak a virága megdöbbenően hasonlít valamilyen rovarral: így például a *méhangó* (*Ophrys apifera*) virága szakasztott olyan, mint egy méh, a *légybangóé*

(*Ophrys insectifera*) légyre emlékeztet, a hazánk nyugati felének üde rétjein május vége felé nyíló *pókbangóé* (*Ophrys sphegodes*) pókra hasonlít. Az *Ophrys fuciflora* poszméh, azaz dongó formájú virága odacsalja a hím rovarokat. Virágában a mézajak csúcsán, amely alakra pontosan megfelel egy nőtény poszméh potrohának, jellegzetes illatmező van, ez is a nőtények sajtóságos illatanyagára emlékeztetve párosodási aktusra készíti a hímekeket.

pókfű *J. Nigella damascena* (P. 138). A kerti, vagy török katicavirág egyik társneve. A tudományos nemi név a későlatin *nigella* növénynévvel függ össze (< lat. *nigellus* 'feketés', a *niger* 'fekete' deminutívuma). A növény apró, fekete színű magvaira utal, akárcsak a nyelvjárásokban használt *feketécske*, *köménymák*, *köménnyvirág* és *parasztbors* (MNöv. 97), illetve régi *felete kömény*, *felete mák* és *felete koriándrom* (1775: Csapó, 1807: MFüvK.) társneve, illetve német *Schwarzkümmel* 'feketekömény' (Genaust 418) elnevezése. A növény Kis-Ázsiából vagy a Földközi tenger térségéből került hozzánk, származására utal latin faji neve is. (A *damascena* gyümölcsnév már Pliniusnál is olvasható, egy damaszkuszi szilvafajtát jelöl.) Növényünk *Nigella damascena* binominális elnevezésében a lat. *Damascenus* < gör. *Damaszkénosz* a szíriai főváros, Damaszkusz (< arab *Dimašq*) nevéből való.

póklábúfü *J. Equisetum arvense* (MNy. 86: 173). N. Szabó–Péntek 138: *pókláb*, *póklábúfü* (Erdély, Mikóújfal) 'ua.'. Sokágú szára emlékeztet a póklábakra. Ez a növénynevünk a zsurló nyári zöld meddőhajtásának a külsejét írja le; a hajtást sok vékony elágazó száracskájával hasonlítják különböző állati testrészekhez. Az *Equisetum arvense*re vonatkozó földrajzi heteronimák a *lófarok*, *macskafarok*, *medveszakáll*, *pókláb*, *póklábúfü* elnevezések. Akárcsak a német *Roßschwanz* (AFE. 491), azaz 'lófarok', vagy a román *coada calului* 'ua.' (BotKözl. 64.1). A *lófarok* pontos nyelvi megfelelője az ókori görög *hippuris*nek (növénynév Dioszkuridésznél), illetve a német *Pferdeschwanz*, németalföldi *paardestaart* (M. 240) szavaknak. Vö. még ném. *Wasserroßschwanz* (NclB. 429), *Roßschwanz*, francia *queue de cheval* 'ua.' (MNy. 86: 173). Ezek is a *hippuris* (< gör. *hipposz* 'ló'; *ousz*, *oura* 'farok') 'lófark' névre vezethetők vissza. De hasonlítják a zsurlót egyéb állatok farkához is, például ném. *Fuchsschwanz*, *Schaaßschwanz*, *Rattenschwanz*, *Katzenschwanz* (M. 240), azaz 'róka-, birka-, patkány-, macskafark'. Ez utóbbi a magyarban igen régi terminus (R. 1588: *machyka fark fitu* (FrankHasznK. 18), 1706: *kanna mosó macska fark* 'Equisetum minus' (PPNomH.), 1832: *macska-fark* 'Equisetum' (Kreszn. 2: 51), 1843: *macskafark* 'ua.' (Bugát 289), ma is használatos a nyelvjárásokban (N. Szabó–Péntek 138: *macskafarok* (Borszék, Orotva-Tilalmas) 'Equisetum arvense' | Péntek–Szabó 230: ua. (Bánffyhunjad, Magyarvalkó) 'ua.' | MNy. 39: 252: *macska-fark* (Kürt) 'ua.'. Ilyen a francia *queue de chat* 'ua.' (Phytologicon 92) név is. A névadás szemléleti hátterét jól világítja meg, ahogy 1775-ben Csapó leírja a zsurlókat (369): „az alsó száron a felső apró hosszú száracskák úgy állanak; mint a meg-ijedt matskának a farka”. A növény székelőföldi, illetve moldvai csángó etnobotanikai neve a *medveszakáll* (Zelnik 17: *medveszakála* (Csügés) 'Equisetum arvense' | Gyógyn. 46: *medveszakáll* (Csikszereda) 'ua. '); román tükörszava a *barba ursului* 'ua.' (DRM. 2: 721).

A zsurló jelölésére számos társnév is szolgál: a növény fölhasználására utaló *fantőfü*, *kannamosó*, *kannasurló*, *tálmosó* stb. Neve a magyar írásbeliségben korábban: R. 1544: *tal moso fiuet* (OkISz. 953) és 1689: *kannamoso fü* (uo. 446). Ezek a német *Zinnkraut*, *Kannenkraut* (uo.) mintájára keletkeztek, a növény fent említett meddőhajtásának az edénymosásban való felhasználására utalnak. Az ókori latin *equisetum* (növénynév Pliniusnál) a mai tudományos latin nemi név (< lat. *equus* 'ló' és *saeta*, *seta* 'állatszőr, sörte'), szemléleti háttere szintén a zsurló hajtásának sok vékony száracskája.

pókliliom *J. Hymenocallis* (Priszter 137). A *széphártya* társneve, ez a név a német *Schönhäutchen* 'ua.' (PbF. 224) tükörfordítása. Ez pedig a latin *hymenocallis* (< görög *hymen* 'hártya'; *kallosz*, *kallisz* 'szép') elnevezésén alapul. A *pókliliom* elnevezés a növény virágának a pók lábaira emlékeztető számos kihajló szirmára utal.

pókorchidea J. Brassia (P. 209). A *pókorchidea* név a német *Spinnenorchidee* 'Arachnis' (PbF. 86) elnevezés tükörfordításával került nyelvünkbe, új szaknyelvi szó. A névadás szemléleti háttere a növény csodálatos, pókszerű virága, annak pókhálóhoz hasonlatos mintái. Lásd még a skorpiorchidea szócikket.

pókvirág J. Arachnites (MNöv. 155). Nálunk nem honos növény „műneve”. A németből, tükörfordítással került át; vö. ném. *Spinnenblume* 'Nigella damascena' (M. 532), melynek alapja a nemi név, a 'pókszerű' jelentésű latin *arachnites* (< görög *arachne* 'pók') elnevezés.

ürgefark J. *Hordeum hystrix* (MNöv. 198). R. 1951: ua. 'Hystrix; cigánybúza' (Soó 943). N. MNy. 23: 70: *ürgefarkok* (Kunszentmárton) 'Hordeum Gussoneanum' | Nyr. 44: 90: *ürgefark* (Adorján, Bács-Bodrog vm.) 'gabona rozsnok, Bromus secalinus' | Nyr. 75: 395: *ürgefarkok* (Hortobágy) 'Phleum pratense' | Herman:Pázt. 686: ua. (Hadház, Szandapuszta, Pusztaszentmiklós) 'Hordeum gussonearum'. A sziki árpa, cigányárpa, cigánybúza társneve. Alakfestő elnevezés; a hengeres, szőrös termés az elnevezés szemléleti alapja, mely az ürge farkához hasonlítható. A binominális tudományos elnevezésben a régi latin *hordeum* 'árpa', a görög *hystrix* pedig 'sündisznó' jelentésű, szintén alakleíró név.

A **tücsök** nevével is alkottak botanikai terminusokat. A Borbás Vince följegyezte *tücsök* 'Carduus acanthoides' (TermTudKözl. 26: 5. Pótfüz. 198), ugyanígy N. *tücsök* Baranya m. 'ua.' (Nyr. 97: 334) idetartozása azonban kétséges. Sokkal valószínűbb, hogy a népnyelvi szó a *tövis*, *tüske* szóval függ össze. Annál is inkább, mert az így is jelölt növény *bogáncs* társneve szintén a szúróságára utal.

tücsökgomba J. *Psathyrella gracilis* (MNöv. 195). R. 1898: *tücsökgombák* 'Psathyrella' (Term. 192). Tudományos *Psathyrella* (< görög *pszathyrósz* 'laza, törékeny') nemzetségeve a finom hús sérülékenységre utal. A latin fajnév 'karcsú' jelentésű, alakleíró.

tücsökkoma J. *Colchicum autumnale* (MNöv. 103). N. Magyar Népnyelv 4: 307: *pücsökkoma* (Nagyváty) 'ua. tavaszi formájában' | Natter 135: ua. és *tücsökkoma* 'ua.' (Baranya). A kikerics (ebvirág, guzsalyvirág, kakasvirág, kígyóvirág stb.) népnyelvi elnevezése Baranya megyében. A *tücsökkoma* alakváltozata a *pücsökkoma* 'ua.'. Összetartoznak a szintén népi *csicsikoma* 'ua.' (uo.) elnevezéssel. Nagy Rózsa szerint tavasszal a növénynek az előző évi termést hozott alakja látható a fűben. Ilyenkor hívják *pücsökkomának* vagy *zörgő-gaznak* (Magyar Népnyelv i. h.) Nagyvátyon. Natter-Nád pedig azt írja, hogy azért ismerik ezen a néven, mert ha ez a növény az őszi réten kivirágzik, akkor már csak ők ketten, a kikerics és a tücsök jelentik a színt és a hangot. A virágzási időre utal az *őszi* és a N. *vetővirág* (Balaton környéke) társnév is: akkor nyílik, amikor megkezdődik az őszi vetés.

A növény erősen mérgező, 70 mg. kolhicin halálos az emberre. *Cholchicum* tudományos nemi nevében földrajzi nevet találunk: *Colchis* városa az ókorban a méregkeverők hazája volt. A faji név pedig a latin *autumnus* 'ősz', *autumnalis* 'őszi' szóból való. A kikerics szokatlan, őszi virágzási idejére utal.

teveárnyék J. *Haloxylon* (P. 231). A szakszaulfa társneve. Ez a német *Saxaul* 'ua.' (PbF. 208) megfelelője. A szaknyelvi *Haloxylon* nemzetségnév a görög *hálsz*, gen. *halósz* 'só' és a *xylon* 'fa' szavakból képzett, és arra utal, hogy ez a fa Ázsiában és Afrikában a homokos, sótartalmú sivatagokban is megterem (ott a hiányzó tűzifát, az egyébként is hasznos faanyagot és persze az áhított árnyékot biztosítja).

tevebokr J. *Alhagi camelorum* (MNöv. 190). A binominális tudományos terminus latin *camelorum* fajnevében is ez az állatnév szerepel. A tudományos elnevezés *Alhagi* előtagja az egyiptomi-arab *al-hagi* 'teve-' szóra vezethető vissza. A *tevebokr* hasonló neve a **tevetövis** (P. 249). A *tevetövis* idegen nyelvi megfelelői szó szerint azonosak; vö. angol *camel-thorn* (uo.), német *Kameldorn* (PbF. 73).

tevecserje J. *Alhagi pseudalhagi* (AFE. 43). Régebbi szaknyelvi neve – az *Alhagi camelorum* – folytatói az angol *camel-shrub*, francia *alhagi des chameaux*. Prisztler Szaniszló az *Alhagi graecum* jelölésére a latin (és a német *Griechischer Kameldorn* uo. 42) név alapján javasolja a ma-

gyar görög *tevecserje* elnevezést. A tudományos névben szereplő *pseudalhagi* (< gör. *pszeudo*- 'téves, ál-', a német *Falscher Kameldorn* (AFE 43) és egyiptomi-arab *alhagi* 'teve-') is a növény botanikai átsorolását jelzi.

tevefű J. *Cymbopogon schoenanthus* (P. 92). A magas fűszercirok társneve. A binominális latin elnevezésben a faji név a középlelatin *schoenantos* (< görög *schoinou anthosz* 'a schoinosz családba tartozó növény virágja') elnevezéséből való. A latin terminus olyan növényt jelentett, mely a tevék takarmánynövénye volt. Észak-Afrikában és a Szaharában elterjedt, éterikus olajat tartalmazó fűféle. A nemi név pedig az 'üreges edény' jelentésű görög *kymbosz* és a *pogon* 'szakáll' szóból képzett. A növény üreges szárára, illetve a bajszos fedőszőrzetre utal. (A következő szócikkben szereplő *Andropogon* nemi név szinonimája a *Cymbopogon*nak)

tevekáka J. *Andropogon ischaemum* (MNöv. 190). R. 1745: ua. 'Schoenanthum' (Torkos: *Taxa pharmac.*), 1783: *teve káka* 'Andropogon schoenanthus' (NclB. 428), 1843: ua. (Bugát 434), 1873: *teve-káka* 'délszakra termő kákaféle növény, mely a tevének eledelül szolgál' (Ballagi 2: 639), 1911: *tevekáka* 'Andropogon ischaemum' (MNy. 7: 177), 1911: ua. (Nsz. 309). Torkos szóalkotása a német R. 1745: *kameel-heu* 'ua.' (*Taxa pharmac.*), 1783: *camelheu* 'Butomus umbellatus' (NclB. 365), 'Andropogon schoenanthus' (uo. 428) mintájára. Ma fenyérfű és sikárfű, *mosogatófű*, *mosogatógökér*, illetve *rókahátifű*, *vérállítófű*, *zablevelűfű* (MNöv. 60) a növény neve. Az első három terminus a tevekáka egyik felhasználására utaló elnevezés: erős, szívós leveleivel dörzsölik, sikálják a szennyes edényeket.

skorpiófű J. *Scorpiurus muricatus* (P. 131). R. 1797: *skorpió fű* (Váli 186). A németből – tükkördítással – származó növényneveünk; vö. ném. *Skorpionskraut* 'ua.' (Genaust 571). Megvan az angolban is igen régtől fogva, már 1636-ban szerepel egy növénytani műben: *scorpion grass* 'Scorpioides buburifolio; Myosotes scorpioides' (John Gerarde: *The herball or generall Historie of Plantes*. (London, 1636. Chap. 44). Mint Gerarde a növényt jellemzi: „the whole brauch of floures do turne themselves likewise round like the scorpions”. A növény tudományos latin elnevezésében is szerepel a *skorpió* név. A termés hüvelye szolgál a névadás alapjául.

skorpió-koronafürt J. *Coronilla scorpioides* (P. 148). Fordítás a latinból. A latin faji elnevezés a *skorpió* névvel képzett, a nemi név pedig, a *Coronilla*, a lat. *corona* 'korona' szóból való, és megfelelője a magyarban a *koronafürt*, a németben a *Kronwicke* (PbF. 138). A latin tudományos faji név alapja a görög *skorpioeidész* (< gör. *skorpiosz* 'skorpió'; -*oidész* 'hasonlatos') szó.

skorpiómoha J. *Scorpidium scorpioides* (P. 227). A növényt sarlóforma, egy oldalra kanyarodó levelecskéiről nevezték el, melyek a skorpió farkához hasonlatosak. Szó szerinti német megfelelője a *Skorpionmoos* 'ua.' (Genaust 571). A tudományos latin elnevezésben a nemi és a faji név is a 'skorpió' szóval függ össze.

skorpióorchidea J. *Arachnis* (Priszter 148). Egy csodálatos virágot leíró kifejezés. Latin *Arachnis* neve egy más állatnévvel, de hasonló szemléleti alapon keletkezett a görög *arachne* 'pók' szóból. Lásd még a pókorchidea szócikkét.

skorpiórekettye J. *Genista scorpius* (AFE. 615). A nálunk nem honos növény elnevezése szaknyelvi szó, a latin név folytatói az idegen nyelvi párhuzamok is, úgymint a német *Skorpionginster*, az angol *scorpion broom* és az olasz *ginestra scorpiione* (AFE. 615).

A NEM KÖZISMERT RÖVIDÍTÉSEK FELOLDÁSA

AFE. = Priszter Szaniszló: *Arbores fruticesque Europae*. Bp., 1983.

BotKözl. = Botanikai Közlemények. Bp., 1903–

Csapó = Csapó József: *Uj füves és virágos magyar kert*. Pozsony, 1775.

DRM. = *Dictionar romin-maghiar*. Bukarest, 1964.

FrankHasznK. = Frankovith Gergely: *Hasznos és fölötte szikseges könyv*. Monyorókerék, 1588.

Genaust = H. Genaust: *Etimologisches Wörterbuch*. Basel–Boston–Berlin, 1966.

- Gyógyn. = Kovács Levente: *Gyógynövény zsebkönyv*. Csíkszereda, 1996.
- Kovács = Kovács Antal: „*Járok-kelek gyöngyharmaton*”. Mosonmagyaróvár, 1987.
- Kováts = Kováts Mihály: *Magyar patika*. Pest, 1835.
- Kreszn. = Kresznerics Ferenc: *Magyar szótár gyökérrenddel és deákózzal*. Buda, 1831–2.
- M. = H. Marzell: *Alphabetisches Vezeichnis der deutschen Pflanzennamen*. Leipzig, 1957.
- MFűvK. = Diószegi S. – Fazekas M.: *Magyar Fűvészkönyv*. Debrecen, 1807.
- MNöv. = Csapody V. – Priszter Sz.: *Magyar növénynevek szótára*. Bp., 1966.
- Műsz. = Kováts Mihály: *Háromnyelvű fejtő műszótár*. Buda, 1845.
- MVN. = Hoffman K. – Wagner J.: *Magyarország virágos növényei*. Bp., 1903.
- Natter = Natter-Nád Miksa: *Virágos könyv*. Bp., 1939.
- NclB. = Benkő József: *Nomenclatura botanica*. (in Magyar Könyvház I.) Pozsony, 1783.
- Nsz. = Cserey Adolf: *Növényiszótár*. Bp., 1911.
- OrvF. = Diószegi Sámuel: *Orvosi Fűvészkönyv*. Debrecen, 1813.
- P. = Priszter Szaniszló: *Növényneveink*. Bp., 1998.
- PbF. = R. Schubert – G. Wagner: *Pflanzennamen und botanische Fachwörter*. Leipzig, 1988.
- Péntek–Szabó = Péntek J. – Szabó A.: *Ember és növényvilág*. Bukarest, 1985.
- Phytologicon = Molnár János: *Phytologicon*. Buda, 1780.
- Posoni kert = Lippay János: *Posoni kert*. Nagyszombat – Bécs, 1664.
- PPNomH. = Pápai P. F. följegyzései: *Nomenclatura Herbarum*. Anno 1706. (in Nyr. 29: 363–6)
- Priszter = Priszter Szaniszló: *Növényneveink*. Bp., 1986.
- Soó = Soó Rezső: *A magyar növényvilág kézikönyve*. Bp., 1951.
- Szabó–Péntek = Szabó A. – Péntek J.: *Ezerjófű*. Bp., 1996.
- Term. = *A Természet*. Bp., 1898–1944.
- Torkos = Torkos Justus Joannes: *Taxa pharmaceutica Posoniensis*. Posonii, 1745.
- Váli = Váli Mihály: *Házi orvosi szótárótska*. Győr, 1792.
- Zelenyák = Zelenyák J.: *A gyógynövények hatása és használata*. Bp., 1908.
- Zelnik = Halászné Zelnik Katalin: *Moldvai csángó növénynevek* [CsopNyelvDolg. 36]. Bp., 1987.